

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 6. V Ljubljani, 31. marca 1908. Leto XXV.

Obseg: Kmetijsko poučno potovanje na Češko. — Pozor pri razdelbi skupnih zemljišč! — Letošnja vinska kupčija na Dolenjskem in Vipavskem. — Kako je odstavljati teleta, namenjena za plemo. — Kako se pravilno ravna z vinsko posodo. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Kmetijsko poučno potovanje na Češko.

Kakor smo v »Kmetovalcu« že jeseni preteklega leta naznanili, namerava prirediti c. kr. kmetijska družba kranjska povodom letošnje jubilejne razstave v Pragi gospodarsko-poučen izlet na Češko.

Po dogovoru z deželnim kulturnim svetom za kraljestvo Češko v Pragi se je že sedaj sestavil za to potovanje naslednji načrt:

Izlet bo trajal 10—12 dni in se bo vršil meseca julija ali avgusta (v šolskih počitnicah).

Udeleženci se odpeljejo z večernim vlakom, ki odhaja z Jesenic ob osmih zvečer, in pridejo zjutraj ob osmih v češke Budjevice.

Tam se prične s poučnim ogledovanjem, in sicer:

1. dan. Ogled gospodarske šole in kakega vzornega kmetijstva, kjer bo videti rejo južnočeških konj težkega plemena (najbrž v Plavi).

Obed in prenočišče bo v Budjevicah.

2. dan. Ogled krasnega veleposestva kneza Schwarzenberga, in sicer gradu v Hluboki in vzornega dvora Vondrova.

Obed v Budjevicah. — Popoldne ogled postaje za obdelovanje barja v Zalsi, vožnja v Tabor in prenočišče tam.

3. dan. Ogled staroslavnege mesta Tabora, kralj. češke kmetijske akademije, družbene mlekarne s parno silo. Z večernim vlakom v Prago.

4. 5. in 6. dan v Pragi. Tukaj ogled Prage in njenih starozitnosti, obisk in ogled razstave, dalje ogled prve češke akcijske mlekarne v Nuslih, Freyve mlekarne in sladkorne tvornice v Visočanih, in če bo čas dopuščal, fiziološke ter mlekarske postaje. Hrana in prenočišče v Pragi.

7. dan. Izlet s parnikom po novo kanalizirani reki Vltavi, in sicer najprej v Trojo. Tukaj ogled češkega pomologičnega (sadjarskega) zavoda, potem v Melnik, ogled vinarske šole, vinogradov in kleti. Prenočišče v Melniku.

8. dan. Vožnja čez Štjetje v Lovosice. Med potom ogled hmelnic pri Počapljih, ogled tvornice za porabo sadja v Třebenicah; dalje v mesto Rovdnice, tukaj ogled tvornice za pluge in stroje za žetev, odtod v Beřkovice in z vlakom v Prago. Prenočišče v Pragi.

9. dan. Iz Prage v Novo vas pri Kolinn, tukaj ogled vzornega vrtnarstva, v Kolinu ogled okrajne drevesnice in v Lošanih ogled kmetijske elektrarne, v Kutlirih ogled vzornega kmetijstva g. Prokupka. Vožnja v Kutno goro. Ogled kmetijske šole, kakega vzornega malega posestva in skladišča za žito, velikih nasadov hrena v okolici, znamenitosti mesta in odtod odhod nazaj v Prago ali pa naprej čez Iglavo, Znojmo na Dunaj. Če bo zadostno število takih, ki se zato zanimajo, bi se lahko med potom na Dunaj ogledalo mesto Rec s slovečimi vinogradi in kletmi, dalje mesto Korneuburg s poskusnimi nasadi in Klosterneuburg, tukaj višja vinarska šola in sloveče kleti tamošnjega samostana.

Vsa vožnja iz Ljubljane na vsej progi (tja čez Linec, nazaj čez Dunaj) bo veljala v III. razredu okrog 60 kron,*) hrana in prenočišče kakih 10 kron na dan, tako da bo vse potovanje veljalo največ 200 kron za osebo.

Za strokovno vodstvo bo tudi skrbjeno. Izlet bo vodil g. c. kr. vinarski nadzornik B. Skalický, ki mu bo češki deželni kulturni svet pridelil kakega domačega kmetijskega potovalnega učitelja. Izlet se bo vršil, če

*) V drugem razredu tretjino več.

se oglasi vsaj 20 udeležencev. Prijave za udeležbo sprejema c. kr. kmetijska družba že sedaj, najpozneje pa do 1. julija t. l. Na poznejše zglasitve se ne bo oziralo.

K zglasitvi je pridejati 50 kron za nakup okrognega listka in je treba povedati, ali se udeleženec želi nazaj voziti čez Dunaj, ali čez Prago, Linec, Jesenice.

Daljša poročila bo objavljala c. kr. kmetijska družba v „Kmetovalcu“, ki prinese tudi popis in slike nekterih teh slovečih in lepih krajev.

Pozor pri razdelbi skupnih zemljišč!

S postavo z dne 26. oktobra 1887, dež. zak. št. 2. iz l. 1888., so bile na Kranjskem vpeljane agrarske operacije za razdelbo skupnih zemljišč in uredbo dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja.

Vsled ogromnega števila skupnih zemljišč in primeroma majhnega števila organov, ki so jim v zmislu prej omenjene postave poverjeni tozadevni posli, pa delo, žal, ne napreduje tako naglo, kakor bi želele posamezne soseske, ter traja včasih po več let, preden pride ta ali ona na vrsto.

Ni dvoma, da se bo vsled tega pri agrarskih operacijah vkratkem pomnožilo zemljemersko osebje, treba je pa, da posluje zopet deželni zbor ter dovoli potrebna sredstva. Preden se pa to ne zgodi, je treba nekoliko potrpeti.

V zadnjem času se opaža, da se ponujajo, posebno po Notranjskem, soseskam razni zasebni zemljemerci in da jim nestrpni upravičenci sedajo na limanice, kar je z ozirom na zasebne koristi posestnikov in pa tudi iz stališča narodnega gospodarstva le obžalovanja vredno.

Zakaj so se vpeljele agrarske operacije?

Pred uveljavljanjem omenjenega zakona o agrarskih operacijah se je mogla glavna in nadrobna razdelba skupnih zemljišč le tedaj izpeljati, če so se v tem zedinili vsi upravičeni posestniki. Posamezni posestniki so mogli zahtevati oddelitev svoje pravice le pod posebnimi pogoji (§ 830. itd. obč. drž. zak.). Ne glede na te pogoje je bila vsaka taka oddelitev tako težavna in draga, da je bila le v najredkejših slučajih mogoča.

Če se prosi za razdelitev v agrarnem postopanju, zadostuje, da jo zahteva tretjina upravičenih posestnikov; v tem slučaju se razdelba mora izvršiti, izvzemši le gozdna tla, kjer se sme zabraniti, če bi bila kvarna skrbnemu gojenju posameznih gozdnih delov in primernemu gospodarstvu z njimi.

Razdelbe, ki so jih prej napravili zasebni zemljemerci, so bile večinoma neveljavne in za nje izdani denar je bil zavržen, ker jih ni bilo mogoče spraviti v zemljiško knjigo, če le eden izmed sosesestnikov ni bil zadovoljen s svojim deležem. Zgodilo se je pa gotovo le v najredkejših slučajih, da bi bili vsi zadovoljni. Pa tudi ni čuda temu, če se pogledajo razdelbe ki so jih dosedaj izvršili zasebni zemljemerci. V gozdih so rezali jermena brez ozira na kakovost tal in izvozna pota; v gmajnah (pašnikih itd.) so razkosavali svet na nebroj koscev, neglede na gospodarske potrebe ter na deležne pravice posestnikov in brez ozira na različno vrednost sveta. Kdor je imel srečo, je dobil navzlic majhni pravici lep delež, deset drugih pa slabe. Ni dvoma, da so se vršile v mnogih slučajih tudi velike pristranosti in nepravilnosti. Nadzorstva ni bilo in odgovornost zemljemerca ničeva. Vteknil je denar za svojo slabo razdelbo v žep, ne da bi ga mogel kdo prisiliti, da povrne storjeno škodo. Da je bila razdelba tudi v

gospodarskem oziru popolnoma nepravilna, zato se še zmenil ni nihče. Največje veselje so imeli upravičenci, če so mogli za deleže srečkati, torej hazardirati s svojimi pravicami. Edino pomoč zoper take slabe razdelbe so imeli oškodovani posestniki v tem, da so s svojim ugovorom preprečili njih izvršitev v zemljiški knjigi. Sicer je bila pa izvršitev v zemljiški knjigi težavna in je stala mnogo denarja, tudi če ni nihče ugovarjal.

Kako je stvar pri agrarnem postopanju?

Pri tem postopanju se morajo najprej določiti deležne pravice posameznih posestnikov. Svet se mora skrbno preceniti in vsak sosesestnik mora dobiti natančno toliko vrednosti v svetu, kolikor znaša njegova deležna pravica v denarju. Kdor misli, da je prikrajan, se lahko pritoži v dveh stopnjah. Vsa zemljemerska dela in vsi računi so pod dvakratnim nadzorstvom in zemljemerec je odgovoren v toliko, da mora plačati neporabno delo.

Razdelba mora biti gospodarsko pravilna in izključeno je vsako hazardiranje s pravicami. Napraviti se morajo tudi vse potrebne skupne naprave (pota itd.). V zadnjem času se napravljajo za vsak pašnik brezplačno tudiboljševalni načrti, in na njih podlagi se dobi izdatna podpora za orodja, umetna gnojila, semena drevje itd.

Dokončana razdelba se brezplačno izpelje v zemljiški knjigi in vse vloge so proste pristojbin.

Vsi spori glede mej, deležnih pravic i. dr. skupnih zadev, ki bi utegnili povzročiti sicer drage in dolgotrajne pravde, se urede brezplačno tekom agrarnega postopanja.

Udeleženci plačajo zgolj le zemljemersko delo, in sicer delo, ki je zanesljivo in dobro ter navadno ceneje kakor delo zakotnih šušmarjev.

Nadrobna razdelba, ki jo je dovolila agrarna oblast (c. kr. deželna komisija za agrarske operacije), se sme izvršiti le po zemljemercih, nastavljenih od tega oblastva. **Vsaka druga razdelba je neveljavna**, kajti agrarna oblast jo v zmislu določeb §§ 43. in 44. naredbe z dne 30. junija 1888, dež. zak. št. 17., lahko zavrže in zabrani nje izvršitev v zemljiški knjigi. To se mora zgoditi vselej, če je razdelba pod roko nepravilna z ozirom na določbe razdelbenega in uredbenega deželnega zakona in zlasti tudi, če je v gospodarskem oziru slaba. Stroške take zavržene razdelbe bodo trpeli tisti, ki so jo povzročili. Vsak upravičenec, ki taki razdelitvi pod roko ni pritrdil, se teh stroškov lahko ubrani. Vsak upravičenec se sme zoper razdelbo pod roko pritožiti pri c. kr. krajnem komisarju za agrarske operacije, in ta jo bo pod občutnimi globami prepovedal, oziroma ustavil.

Če pa kaka soseska ni zaprosila nadrobne razdelbe svoje solastnine pri agrarskih oblastvih, se more upreti zoper privatno razdelbo vsak posamezen upravičenec ter vložiti ugovor proti njej pri c. kr. okrajni sodniji, in če naj bi se delil gozd, pa tudi pri c. kr. okrajnem glavarstvu.

Kdor trezno presodi obstoječe razmere in tozadevne postavne določbe ter mu je pri srcu obča pa tudi svoja korist, bo v takem slučaju gotovo ugovarjal, kajti zasebne razdelbe so, kakor že omenjeno, le redkokdaj pravilne in dobre.

Dobra razdelba je le mogoča, če sodelujejo pravnik, kulturni tehnik in zemljemerec. Prvi mora urediti pravne odnošaje, drugi mora skrbeti za pravilno cenitev sveta, mora dobro preudariti gospodarske potrebščine posameznih sosesestnikov ter napraviti načrte za skupne naprave in izboljšanja sveta, tretji mora pravilno izvršiti zemljemerska dela.

Ti prepogoji dobrih razdelb se pa nahajajo le pri agrarnih oblastvih, kjer so nastavljeni pravniki, kulturni tehniki in zemljemerci. Pravnike in kulturne tehnike plačuje država in njih delo je upravičencem brezplačno na razpolago.

Razdelbe pod roko napravljajo pa privatni zemljemerci, ki jim manjka pogosto celo zemljemerska usposobljenost, sami in popolnoma mehanično. Za to pa so tudi večinoma take, da se jih Bog usmili.

Ne verujte torej različnim vabljenim, večinoma pa neresničnim ponudbam, ter se obračajte v slučajih potrebe rajši na oblastva, ki so jih v te namene ustvarili Vaši zastopniki v državnem in deželnem zboru.

Bolje je nekoliko potrpeti, ker je dela mnogo in se vse ne da napraviti v istem hipu, kakor prepozno kesati se.

Letošnja vinska kupčija na Dolenjskem in Vipavskem.

Vsled posebno dobre lanske vinske kapljice se je splošno mislilo, da se bo vinska kupčija povsodi tako razvila, da bo že jeseni in pozimi večina pridelka prodanega in da bo že spomladi cena vinu poskočila. Vinska kupčija se je res koj jeseni prav dobro razvila; prodalo se je na Dolenjskem in na Vipavskem več deset-tisoč hektolitrov vina v deželi in izven dežele, toda v primeri z izredno bogatim pridelkom še vedno premalo, da bi se mogla cena vinu sedanjemu času in razmeram primerno zvišati.

Da je temu tako, se je pokazalo na zadnjem vinskem semnju dne 17. t. m. v Krškem na Dolenjskem. Na tem semnju se vselej največ proda in tudi pri zadnjem semnju je bila kupčija glede množine prav povoljna, kajti v komaj štirih urah se je glasom zabeležkov razprodalo 1165 hl ali 2080 veder vina po 36 do 44 h. Dražja vina se sedaj niso mogla spečati in treba je torej čakati z njimi ugodnejše prilike.

Lehko se računa, da je še polovica in v nekterih krajih celo še dve tretjini vina neprodanega, tako n. pr. v Beli krajini. Pa tudi v nekterih vaseh krškega okraja, n. pr. v Vel. Dolini, Pirovšči, Sv. Križu, Kostanjevici, Št. Jerneju, na Raki, Bučki, na Studencu, pri Sv. Duhu, v Malkovcu, Št. Janžu ter v sosednih vaseh novomeškega okraja je še mnogo dobrega vina, ki se sedaj lahko po prav zmernih cenah dobi.

Sedaj je za večje vinske trgovce ugodna prilika založiti si svoje kleti z dobrim in cenim vinom. Posebno naj to upoštevajo vinski trgovci in gostilničarji v onih krajih, koder se prične letos graditi nova železnica. Ker bo delalo na teh progah na tisoče ljudi, se bo seveda tudi poraba jako povečala.

Enake razmere glede sedanje vinske kupčije vladajo tudi na Vipavskem. Navadna vina se sedaj tu prodajajo po 28 do 38 h, boljša izbrana vina pa po 40 do 60 h.

Zaradi odprtja vinske kupčije s kranjskimi vini v severnih deželah se bo skušalo prirediti na letošnji razstavi v Pragi izložbo in vinotoč izključno kranjskih vin.

F. Gombač.

Kako je odstavljati teleta, namenjena za pleme.

Če hočemo, da se nam bodo teleta, namenjena za pleme, dobro in hitro razvijala, jih je treba pravilno

odstavljati in izrežati. V tem pa naši gospodarji še marsikje napačno postopajo, in sicer v svojo škodo.

Manogi imajo namreč to napako, da so sploh vajeni prehitremu odstavljanju. Prehitro odstavljena teleta pa navadno jako hujšajo in v rasti zaostajajo, tako da jih je žalostno gledati. Navadno se pri tem še pozabi na snaženje, in teleta postanejo mršava, in nemalokrat se pripeti, da dobe tudi uši. Tako v rasti zaostale živali se dolgo ne popravijo in na njih se nikdar ne vidi zaželeni uspeh.

Kdaj je torej pričeti z odstavljanjem?

Odstavljanje naj se prične, ko je tele dovolj razvito, namreč da more uživati drugo krmo, na pr. seno, otavo, oves, in naj traja najmanj dva tedna. V starosti 6 do 8 tednov ima tele že te lastnosti, in brez skrbi ga v tem času pričnemo odstavljati, če smo ga le nekoliko navajali na vsakdanjo krmo. V ta namen je pokladati že 1 1/2 do 3 tedne staremu teletu najboljšega mehkega sena, še boljša je otava, in nekoliko zdrobljenega ovsa v jasli.

Senso tele ima namreč jako malo razvit želodec vamp, ki še ne more prebavljati navadne krme. Torej je jasno, da tako tele vsled tega v prvem času ne more sprejemati mnogo hrane. Zaraditega pa tudi zgoraj omenjena krma nima namena teleta nasititi, marveč pripraviti ga do tega, da se je v tem času takorekoč igraje privadi.

Če bi pa tele vkljub temu ne hotelo uživati predložene mu krme, tedaj ga je koncem 6. do 7. tedna do tega prisiliti. To se najlaže stori stem, da se mu vzame nekoliko mleka. V ta namen je kravo pred sesanjem pomolsti ter puščati vedno manj mleka v vimenu.

Najbolje je, če izmolkemo v sedmem tednu vselej po enega do dva sesca, v osmem tednu pa vselej po dva do tri sesce; potem pa tele popolnoma odstavimo.*)

Ker pa nekatere krave ne dajo rade mleka, dokler doje teleta, je najbolje, da se mleko na drugi strani iz navedenih seskov tedaj izmolze, ko tele sesa. Ker torej tele dobiva vedno manj mleka v vimenu in se pod kravo več dositega ne nasesa, je prisiljeno, da uživa več predložene mu krme. Med tem časom mu je vedno pred sesanjem pokladati zdrobljenega suhega ovsa, ker takega tele bolj oslini in prebavi. Če bi samega ovsa ne hotelo jesti, se mu primeša nekoliko pšeničnih otrobov. Oves se priporoča zato pokladati, ker je zelo tečen, tolšč in fosforovokislega apna bogat ter lahko prebaven.

Med odstavljanjem je treba tele privaditi tudi pijači. Mrzlo vodo v to svrhu rabiti se pa ne priporoča, zato ker tele vsled prehlajenja prebavi lahko dobi drisko. Zaraditega mu je kmalu od začetka večkrat ponuditi nekoliko mlačne vode, ki ji je primešati nekoliko sladkega mleka, da se navadi piti. Ves čas je treba tudi paziti na potrebno snago, da staje pridno nastiljamo ter skrbimo, da imajo živali gorko in snažno ležišče.

Če bomo pri odstavljanju telet tako postopali ter jih polagoma in s tečno krmo odstavljali, potem se ni bati, da bi šlo mlečno meso z njih, kar se večkrat sliši po naših hlevih. Tako odstavljena teleta bodo hitro rasla, se krepko razvijala, da bo imel gospodar veselje z njimi.

Ekonom.

*) S takim ravnanjem se ne strinjamo popolnoma. Krava naj se na vse seske nekoliko pomolze in potem naj se tele k njej pusti. Ko je tele posesalo, je vime pravilno dočistega izmolsti. Pri drugačnem ravnanju ostaja v vimenu mleko, kar je iz mnogih ozirov zelo napačno.

Kako se pravilno ravna z vinsko posodo.

Spisal B. Skalický, c. kr. vinarski nadzornik v Rudolfovem.

(Konec.)

III. Popravljanje pokvarjene posode.

V tem poglavju mislim opisati vse slučaje, kadar se gre za to, da se posoda, ki je iz ktereakoli vzroka postala za vino nerabna, spravi zopet v poraben stan.

Dostikrat se dogaja, da bi radi rabili sod od rdečega ali črnega vina za belo vino. Ker se je rdeče vinsko barvilo globoko zalezlo v luknjice hrastovega lesa, se sod ne da izprati le z vodo, posebno tudi zaradi tega ne, ker voda tega barvila ne raztopi. Če bi v tak, čeprav dobro pomit sod, dejali belo vino, bi dobilo neprijetno rdečkasto barvo.

Čim bolj temna in obenem močna je bila črnina, tem globokeje je šla v les in tem teže se da barvilo izprati.

Ker tudi vrelo voda samanasebi ne topi tega barvila, ji je treba dodati nekoliko sode, in sicer kakih 5 %, torej na vsakih 10 l 50 dg.

Za 6—7 hl velik sod se vzame 10—20 l vrele vode, ki smo ji dodali na vsakih 10 l 50 dg sode. Namesto sode se lahko vzame tudi 3—5 % jedkega natrona, ki daje še veliko močnejši lug kakor soda. Treba je le z njim previdno ravnati, ker si z njim človek lahko poškoduje obleko in kožo. Tak močan sodov lug se naliže v sod, sod se zamaši in se valja semtertja, da pride njegova znotranja površina povsodi z lugom v dotiko. Čez nekaj časa se še gorak lug izlije in se drug naliže noter, kar se toliko časa ponavlja, da končno že čist izteka. Potem se posoda zakuha še s čisto vrelo vodo, da se ostanki luga iz nje izperejo, sod se opere še z mrzlo vodo in je potem popolnoma pripraven za belo vino. Kdor pa hoče še bolj temeljito napraviti, ta naj še moker sod na že popisani način zažvepla in zabije in ga šele čez kakih 5—6 dni iznova pomije in šele potem rabi. Žveplova sokislina (žveplov dim) namreč tudi močno beli, to se pravi razkrajja arvila, in zaradi tega tudi sod še bolj razbarva. Še hujši beleči učinek ima pa klor, zelenkast, strupen plin. Tega rabimo navadno le pri velikih sodih, kjer nam ni mogoče sod z lugom izpirati.

S klorom razbarvamo takole. Vzamemo kako porcelanasto skledico, jo postavimo pri vratcih v sod in denemo vanjo na vsakih 100 l vsebine 15 g klorovega apna, ki ga dobimo pri drogistih ali v lekarnah. Potem si odmerimo za vsakih 15 g klorovega apna 7 g žveplove (žveplene) kisline in v drugo posodo ravno toliko vode. Potem zlijemo v skledico na klorovo apno najprej žveplovo kislino, potem pa vodo in nato hitro najprej vratca, potem pa tudi veho soda dobro zapremo.

Iz klorovega apna se razvija klorov plin, ki gre globoko v les in barvilo rdečega vina popolnoma razkroji. Čez nekaj ur sod zopet odpremo, ga dobro prezračimo, potem pa večkrat z vodo izperemo, da popolnoma izgubi duh po kloru. Potem sod oblijemo s čistim, finim špiritom in ga zapremo ter ga pustimo, da nekaj časa leži, ali ga pa s špiritom izžgemo. Pri tem je treba velike previdnosti. V sod se zlije le malo, kvečjemu $\frac{1}{2}$ ali 1 kozarec špirita (kar je odvisno od velikosti soda), potem se sod večkrat povalja, da se povsodi pomoči s špiritom in se s kosčekom gorečega popirčka, ki se vrže v sod, nažge. Pri tem je treba vsaj veho, če smo dali več špirita celo tudi vratca odprta pustiti, ker bi drugače

močan pritisk, ki se v sodu razvije, lahko dno ali pa, če bil bi sod zaprt, celo ves sod razgnal. Pred dnom se nikakor ne priporoča stati.

Potem je dobro še sod z mrzlo vodo oplakniti in se vanj lahko dene belo vino.

Sodi od špirita se tudi lahko pripravijo za vino. Navadno so taki sodi dobri, močni, vendar so znotraj impregnirani, bodisi z limom ali pa z vodotopnim steklom. Ta tvarina zamaši luknjice v lesu, tako da špirit iz sodov ne izhlapeva (se ne usuši). Sod od špirita je najbolje napolniti z mrzlo vodo, ki se v njem pusti kaka 2—3 dni. Če je bil sod znotraj namazan z limom, se v tem času lim odmoči in se napne ter se da potem, ko odvezamemo dno, s krtačo dobro odstraniti. Nato se sod še na običajni, že popisani način izpari ali pa zakuha in ovini.

Če je sod znotraj oblit z vodotopnim steklom, se to ne da z vodo odstraniti, pač se pa vodotopno steklo rado topi v kisli tekočini, torej tudi v vinu, ki bi mu dalo neprijeten okus. Da se to ne zgodi, je traba sod napolniti z vodo, ki smo ji dodali na 100 l 60—80 g žveplove (žveplene) kisline. V dveh do treh dneh ta voda vodotopno steklo raztopi in se potem izlije ter se sod na navadni način zakuha in ovini.

Sodov od ruma, slivovke ali drugih žganih pijač navadno nič ne impregnirajo ali pa kvečjemu le z lojem namažejo. Les takih sodov, ki znotraj niso namazani, je torej za vino zadosti izlužen, vendar pa mu je treba vzeti duh po dotičnem žganju. To se zopet najbolje napravi, če ga izparimo z vodnim soparom, ali pa z vrelo vodo zakuhamo. Pri tem gre tudi navadno ves loj vun, če bi bil sod z lojem namazan. V tem slučaju bi ga bilo treba tudi še z lugom zakuhati in oviniti. Če pa ni loja notri, potem se sod le s čisto, mrzlo vodo napolni in se pusti, da nekaj dni stoji, da voda še bolj izvleče duh po žganju. Potem se sod izprazni, in je najbolje, če se prvič rabi za kipenje mošta.

Zelo pogosto se pri nas dogaja, da se posoda vsled brezbrčnosti in malomarnosti posestnika pokvari, in sicer postane navadno ali zatohla (bumfaste), ali plesniva, ali cikasta, ali pa jo pokvari zavrelka (kubin).

Zato naj še opišem, kako se popravi taka pokvarjena posoda.

Zatohla (bumfaste) postane posoda, če leži dlje časa slabo ali nič osnažena (ne pomita) in ne zažveplana. V taki posodi dobi vino duh po zatohlem.

Z navadnim izparjenjem ali zakuhanjem in ovijanjem, kakor je bilo opisano v prvem poglavju, se da posoda zopet popraviti.

Plesniva postane posoda, če ni bila nič ali ne zadosti zažveplana, zlasti če leži odprta in na vlažnem kraju.

Plesnoba posode je lahko različna. Če je sod znotraj na površju nekoliko siv, se da taka plesnoba še lahko osnažiti. Teže je, če je šla plesnoba bolj v les, tako da je les rumen ali črn. V tem slučaju je treba velike previdnosti. Če je pa šla plesnoba že preveč globoko v les, potem takega soda sploh ni več mogoče popraviti.

Če je sod plesniv, se mora vsekako odpreti; če nima vratca, se odzame dno. Potem se vzame suha krtača ali suha cunj in se skuša, da se z njo vsa plesnoba kolikor mogoče odstrani in iz soda spravi. Če je sod le na površju, torej le malo plesniv, pojde to lahko, če je pa šla plesnoba že nekoliko v les, ga je treba postrgati s kako strguljo, in sicer tako globoko,

da se pride do popolnoma zdravega, čvrstega lesa. Šele potem se sod z ostro krtačo in z vodo dobro opere, zubi in dobro izpari ali pa s sodo in s kropom tako zakuha, kakor posoda od črnine ali pa kakor nova posoda. Namesto sode se tudi tukaj lahko vzame jedki natron (3—5 %), ki je še boljši.

Sod se potem z vrelo in nato z mrzlo vodo dobro opere in se moker močno zažvepla (na 10 hl 1½ do 2 žveplena traka) ter se zabi. Čez nekaj dni se sod zopet odpre, še enkrat pomije ter — če se ne rabi takoj — šele potem, ko se je bil posušil, na navadni način zažvepla.

Še bolje je plesniv sod na že popisani način najprej s klorom razkužiti in šele potem odpreti, postrgati, zakuhati in žveplati, kakor je bilo ravnokar opisano.

Cikasta postane posoda vsled očetnih bakterij, ki se v njej razvijajo. Očetne bakterije razkrajajo alkohol (vinski špirit) v očetno kislino in vodo. Če sod po izparjenju kmalu dobro ne pomijemo, ali pa če celo pustimo kak ostanek vina notri, kar mnogi radi delajo, v mnenju, da bo zaradi tega ostala posoda okusna (vinska), se kmalu začnejo, zlasti če je klet bolj gorka, v teh ostankih, da, celo v lesnih luknjicah razvijati še omenjene bakterije in povzročijo, da se posoda scika.

Če hočemo to popraviti, moramo prvič uničiti očetne bakterije in drugič odvzeti sodu (lesu) kisli okus.

To se zgodi, če sod dobro zakuhamo s kakim vrelin lugom.

Če je posoda le malo cikasta, zadostuje 3 — 5 % na raztopina sode, če je pa močno cikasta in če je šel cik že globoko v les, je bolje vzeti 5 do 10 % jedkega natrona.

Zakuhavanje se vrši ravno tako, kakor je bilo že pri novi ali rdeči posodi opisano.

Ko se je bil sod nazadnje izpral z mrzlo vodo, se pusti 2 do 3 dni, da se posuši, in se potem močno zažvepla in zabi. Čez kakih 10 — 14 dni se sod zopet odpre, dobro z mrzlo vodo pomije in se lahko rabi.

Posoda od zavrelke se da na ravnokar opisani način popraviti; ravna se torej z njo enako kakor s cikasto posodo. Vendar je treba tukaj še večje previdnosti. Če je bila zavrelka dolgo v sodu, tako da so šle dotične glivice in bakterije, ki jo povzročajo, globoko v les, bo najbolje les na površju postrgati, da se pride do zdravega lesa, in je sod šele potem večkrat zakuhati z močnim lugom (10 % jedkega natrona, to je 10 kg na 100 l vode), ki se vzame kolikor mogoče vroč. Kdor ima pripravo za to, naj sod izpari z vodnim soparom, kar je vedno najbolj zanesljivo, ker gre sopar globoko v les in tam uniči vse škodljive glivice.

Drugače se sod zakuha najprej z lugom, potem s kolikor mogoče vrelo vodo, nato se z mrzlo vodo izpere. Kadar se posuši, se sod močno zažvepla, po 14 dneh zopet pomije in se lahko brez skrbi rabi. —

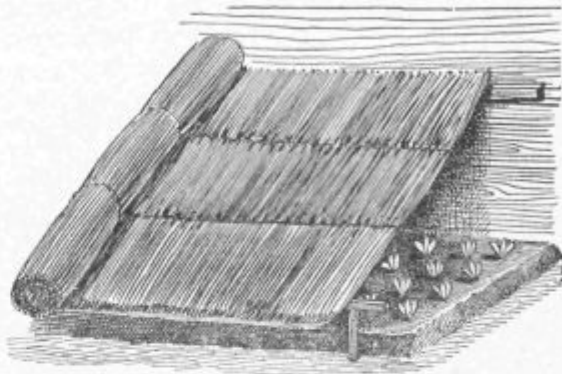
Tukaj opisani stroji in priprave se dobivajo pri tvrdkah Franc Nechvile (tvorničar na Dunaju V/1, Margarethenstrasse 98) in Alfred Vacano (c. kr. dvorni založnik na Dunaju IV/1, Mayerhofgasse 9). Ti tvrdki zaradi njih solidnosti lahko priporočam.

Zadnja tvrdka ima v zalogi tudi vse v tem spisu omenjene potrebščine, kakor žveplo, parafin, jedki natron itd.

Kmetijske raznoterosti s podobami.

Zavarovanje vrtnih rastlin pred mrazom.

Da sadike ubranimo pomladanskih mrazov, si je treba znati pomagati. Če nimamo na vrtu gorke gredice,

Podoba 33. Gredica pod ograjo, pokrita proti nočnim mrazom s slamnato plahto.

si vendarle lahko pomagamo. V najbolj gorkem delu vrta napravimo proti jugu visečo leho, ki jo prej s svežim gnojem dobro pognojimo. Tu sem posejemo seme razne zelenjadi. Da pa ne bo škodil v mrzlih nočeh mraz, pokrijemo leho z močnim popirjem, ki ga napnemo na preprost obod iz štirih drobnih letov ali kolov. Ko zelenjava nekoliko zraste, je seveda popir privzdigniti od tal. Da ne gre ob straneh mrzla sapa na leho, je tu treba zemljo nekoliko nauti, da dosega pogrinjalo. Podnevu se morajo seveda lehe odkriti, da solnce na rastline sije. Namesto popirnatih odej se lahko rabijo tudi slamnate odeje. Ker ne more tako lahko mraz skoz nje, so te seveda še boljše. V pod. 33. vidimo n. pr. leho ob steni, ki je obsejana z zelenjavo. Ponoči se pokrije s slamnato plahto, ki se spodaj nasloni na letvo, pritrjeno v zemljo, zgoraj pa ob steno, in če ni ravno prehud mraz, obvarujemo stem rastline spodaj dovolj proti mrazu. Kako bomo varovali mraza in slane rastline, ki smo jih že presadili na pristo, nam kaže popolnoma jasno podoba 34. Priporočamo, naj se naši ljudje teh sredstev pridno poslužujejo.

Podoba 34. Gredica na prostem, pokrita proti nočnim mrazom s slamnato plahto.

Na kaj je najbolj pomniti pri cepljenju trt na zeleno.

1. Za cepljenje je odbrati najbolj krepko ali najbolj ravno mladiko.

Podoba 35.
Cepljenje trt v
zeleno.

2. Cepiti je kar mogoče blizu zemlje.
3. Paziti je, da nista mladika in cepič premlada ali prestara.
4. Odreza naj bo dva- do trikrat tako dolga, kakor je mladika debela.
5. Rabiti je čist in oster nož.
6. Rezati je kakor mogoče hitro, da se odrezi ne posušita.
7. Paziti je, da se odrezi popolnoma krijeta.
8. Zavezati je trdno, vendar ne premočno. Gumijev trakec je po končanem delu obdati s cigaretinim popirčkom (glej pod. 35.).
9. Poganjke na podlogi je treba po cepljenju večkrat obirati.
10. Cepljene trte je treba poleti večkrat privezovati, škropiti in vsaj enkrat požveplati.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 120. S sosedom imava skupaj njive. Vsako leto, kar pomnim, sva ob času oranja stezala drug na drugega njivo. Lansko leto je pa sosed pustil toliko svoje njive nerazorane, da je lahko po svojem obračal, in mi je pisal, da tudi jaz moram po svojem obračati. Ali sem dolžan sosedu ubogati? (I. G. v A.)

Odgovor: Če je stezanje na sosedni svet pri oranju služnostna pravica, ki jo imate Vi na sosedovem svetu, potem niste dolžni sosedu ubogati. Naprej Vam pa bodi povedano, da je to služnostno pravico kaj težko dokazati, zato Vas svarimo, da bi se prej spuščali v pravdo, dokler se s pomočjo kakega večšega pravnika natančno ne počite o kakovosti Vaše dozdevne pravice.

Vprašanje 121. Imam sicer dobro, a precej plaho kobilu, ki se nikdar ne vleže, če je še tako trudna. Ali je to posledica kake bolezni in ali to kaj vpliva na zdravje? (A. R. v Č.)

Odgovor: So nekteri konji, ki se nikdar ne vležejo, marveč počivajo in spe stojé. Navadno so taki konji bolni, bodisi v prsih, vsled česar jim je ležanje nadležno, ker potem teže dihaajo, ali pa imajo bolezen v hrbtenici. Tudi zraščanje ledijnih vretencev in bolešno popačenje ledijne mišice more biti vzrok. Vsekako Vam priporočamo poklicati živinozdravnika, ki dožene pravi vzrok in Vam da navodilo za zdravljenje, če je sploh mogoče.

Vprašanje 122. Ali morem svojim sosedom zabraniti, da ne bodo spuščali kokoši na moj svet, kjer mi delajo veliko škodo, in kako naj to zvršim? Pravijo, da moram jaz najprej odpraviti svoje kokoši, potem sem šele upravičen preganjati tuje. (F. M. v M.)

Odgovor: Tuje kokoši smete s svojega sveta odganjati le s primerno silo, nikakor jih pa ne smete poškodovati ali celo pobijati. Domače kokoši niso sosedom nič mari, zato se ti zaradi njih nimajo pravice izgovarjati. Največ dosežete, če se ravnate po § 1321. drž. zak. in po deželnem zakonu o obrambi poljščine. V to svrhu zarubite kokoši, ki jih zalotite na svojem posestvu, ter potem zahtevajte od sosedu povračilo škode in stroškov za preskrbovanje zarubljenih živali. V osmih dneh mora biti zadeva končana, če ni, je dati zarubljene živali nazaj in je škodo in stroške iztožiti.

Vprašanje 123. Že dlje časa imamo navado kupovati namesto jesiha „jesihov cvet“, ki se tudi imenuje jesihovalna kislina. Liter tega cveta pomešamo s 25 l vode, kar da dober jesih, ki doslej še nikomur ni na zdravju škodoval. Neki tukajšnji trgovec pa silno graja ta jesihovalni cvet, češ da je zdravju zelo škodljiv. Kaj je resnica na tem? (A. M. v S.)

Odgovor: Jesihova kislina nastane iz alkohola vsled delovanja bakterij. Če se alkohol v vinu izpremeni v jesihovalno kislino, se dobi vinski jesih. Vsak alkohol, torej tudi špirit, se da s primernim ravnanjem izpremeniti v jesihovalno kislino. Jesihov cvet je navadni špirit, izpremenjen v jesihovalno kislino, ki pa ni čista temveč še vedno zelo z vodo pomešana, a je vendar veliko močnejša kakor vinski jesih, zato je jesihovalni cvet za rabo primerno z vodo razredčiti. Jesihova kislina torej ostane ista, ki se dela iz alkohola v vinu ali iz špirta, zato se ne more in ne sme trditi, da je jesih, narejen iz jesihovalnega cveta, škodljivejši zdravju kakor vinski jesih. Če bi temu ne bilo tako, potem bi oblasti prav gotovo ne dovolile prodajati jesihovalnega cveta.

Vprašanje 124. Popravljanje občinskega pota smo razdelili po davku. Ali morajo popravljanje občinski pot tudi obrtniki, ki plačujejo obrtni davek in niso zemljiški posestniki? (I. S. v S.)

Odgovor: Za vzdrževanje občinskih potov je dolžna skrbeti občina in je stroške dejati v občinski proračun, čigar pokritje se doseže, če ni drugih dohodkov, z dokladami na neposredni davek. Te doklade mora plačati vsak davkoplačevalec, torej tudi obrtniki, čeprav niso zemljiški posestniki. Če se pa občinska pota s tlako popravljajo, potem se morajo tlake udeležiti tudi obrtniki po razmerju njih neposrednega davka, in če tlake ne morejo sami opraviti, so dolžni na svoje stroške najeti delavce.

Vprašanje 125. Ali je kako sredstvo vnanje stene zidu tako pobeliti, da belež ne odpada? (A. Ž. v S.)

Odgovor: Da belež odpada, je več vzrokov, n. pr. malta, ki je take sestave, da se ne spaja z beležem ali pa ga vsled razkrajanja celo odriva. Če so v malti snovi, ki iz zraka vodo nase vlečejo, potem ta voda pozimi zmrzne in povzroča odkruševanje beleža. Tudi prah na steni preprečuje spajanje beleža z zidom. Preden hišo nanovo pobelite, morate stene temeljito osušiti in vse, kar se trdo ne drži, odstraniti. Da belež bolje drži, se vanj pomeša lug ali raztopina galuna ali sode. Prav izvrstno sredstvo, narediti trpežen belež, je primes posnetega mleka. Apno namreč tvori s sirnino jako trpežno spojino, in vrhutega je tak belež jako lep, svetel in gladek, ima pa le to slabo stran, da se kaj počasi suši. Stene, ki posebno nerade sprejemajo belež, je najprej namazati z zmesjo iz beleža, ki se naredi iz sveže ugašenega apna in iz saj. Posušena črna maža se potem pobeli z enim poprej popisanih beležev, in sicer tolikokrat, da črna barva nič več skozi ne udari.

Vprašanje 126. Ali smo dolžni trpeti, da lesotržci izredno izrabljajo naše občinske ceste, in kam naj se obrnemo, da se jim to prepeve? (F. O. v P.)

Odgovor: Občinske ceste so javne, in se nikomur ne morejo prepovedati. Pač pa morete uporabljati § 21. dežel. zakona o javnih cestah in potih, ki slove: Od posameznih oddelkov in od posameznih in jurističnih oseb, ki ceste kterekele vrste, poti, mostove in brvi, kjer ni nobene mitnice, rabijo navadno v večji meri, se smejo po razmeri porabe zahtevati doneski za njih vzdrževanje. Donesek se določi po dogovoru, in če pri okrajnih ali občinskih potih ne pride do tega, mora deželni odbor določiti visokost doneska po razmeri večje porabe. Po strankah, ki donesajo za vzdrževanje

dotične ceste že vsled obstoječega sklada, se je ozirati na te doneske pri določitvi izrednega cestnega doneska.

Vprašanje 127. Imamo vas visoko na hribu, kamor peljeta dve silno strmi poti, koder le z veliko težavo vozimo in živina močno trpi. Nameravamo pa zgraditi zložnejšo cesto, ki bi šla čez skupen pašnik sosedne podobčine. Nekteri lastniki tega pašnika dopuščajo zgradbo ceste, drugi ne. Ali jih moremo prisiliti, da odstopijo svet za zgradbo ceste? (A. K. v T.)

Odgovor: Dotične posestnike morete le tedaj prisiliti, da odstopijo svet za zgradbo ceste, če občinski zbor sklene zgradbo občinske ceste, kajti v tem slučaju se more svet po § 10. dež. zakona o javnih cestah razlastiti.

Vprašanje 128. V moj novo zasajen gozd so se za-
tepli divji prasiči, ki so naredili velikansko škodo. Ali imam pravico zahtevati povračilo škode, ki so jo storili divji prasiči? (S. K. v P.)

Odgovor: Če je na Štajerskem divji prasič lovska žival (pri nas na Kranjskem ni), potem je najemnik lova dolžan povrniti škodo, drugače pa ne. Ravnati se Vam je torej po tamošnjih deželnih zakonih, ki nam niso znani.

Vprašanje 129. Kako bi se žganju dala odvzeti rumena barva, ki jo je dobilo od hrastovega sode, da bi bilo zopet svetločiste barve? (F. Č. v P.)

Odgovor: Takemu žganju morete le stem vzeti barvo, če ga prekuhate.

Vprašanje 130. Pri nas imajo nekteri navado prasičem kakih 14 dni v mali množini dajati solitra, češ da soliter oživlja kri in zato preprečuje rdečico. Tudi pri govedi je neki soliter dober proti črnici. Ali je na tem kaj resnice? (F. Č. v B.)

Odgovor: Soliter pri večdnevni rabi ovira redno prebavljanje, draži prebavila, v večjih množinah je strupen, slabi srce in znižuje telesno toploto, zato se rabi le kot zdravilo pri groznici in notranjih netjih. Proti rdečici je soliter popolnoma brezpomemben, zdravim živalim ga dajati je neumnost. Kdaj ter koliko ga je dajati za zdravilo, ima določiti le živinozdravnik.

Vprašanje 131. Od česa dobivajo kokoši in tudi drugi ptiči takozvano „piko“, t. j. belo, trdo kožo na jeziku, vsled česar ne morejo jesti in poginejo. Kako je zdraviti piko pri kokoših, oziroma kako jo je preprečiti? (I. P. v L.)

Odgovor: To, kar se imenuje pri kokoših in ptičih pika na jeziku, je snetiva bolezen sluznih kož v dihalih, v kljuni in na očeh ter jo povzroča zelo nalezljiva bakterija. Bolezen je kužna in ima razne oblike, kamor štejemo tudi davico ali difterijo kokoši. Pika in tudi davica je torej kužna bolezen perutnine ter nastopi najprej kot katar na sluznih kožicah v nosu, kljuni in požiralniku. Pozneje obole tudi sluzne kože oči, sapnika pljuč in črev. Na jeziku in na čeljustih, na požiralniku in sapniku se nabira bel, siru podobn krapezen eksudat, ki ovira požiranje in dela bolečino. Če se ta eksudat v 4—6 dneh ne ognoji in ne odpade, potem se ta strdi, in kokoš pogine, ker ne more ne jesti, ne dihati. Bolezen se pokaže tudi na očeh in na rožji, ki postane snetiva. Davica se zdravi stem, da se odstrani beli eksudat ter zmiva z vodo, kjer je 1—2% raztopljenega peklenkega kamna. Če je eksudat tudi v nosu, je tudi vanj treba brizgati to vodo. Priporočajo tudi eksudat odstrgati, ostrgana mesta namazati s peklenkim kamnom in potem v kljun in nosnice brizgati po dvakrat na dan enoodstotno karbolno vodo. — Mazanje jezika, čeljusti in nosnic z oljem olajša dihanje. Prva reč pa vedno ostane, to bolezen sploh preprečiti. Ker je davica silno kužna bolezen, naj se zdrave živali takoj ločijo od bolnih. Gnoj iz okuženega kurnjaka naj se sežge, a kurnjak naj se opere z vročim lugom. Še

zdravim živalim naj se daje polodstotne karbolne ali pa salicilne vode, da se bolezen odvrne.

Vprašanje 132. Rad bi pokladal prasičem svežo krmo, pa ne vem, kako to narediti, zato vprašam, če so v to svrhu potrebne posebne priprave, oziroma stroji? (M. V. v B.)

Odgovor: Če se prasičem poklada sveža krma, pač niso potrebne v to svrhu posebne priprave. Zelena klaja se prasičem preprosto polaga v korita, kvečjemu se more nekoliko zrezati. Dobro je vmes mešati nekoliko seno, zlasti deteljnega, da se prasiči navadijo tudi na seno, ki je zanje izborna zimska krma, ki krepi prebavila in pomaga drugo krmo bolje porabiti. Pri nas običajno pokladanje samo kuhane in vodene krme je kaj slabo za prasiče, in odtod tudi toliko bolezní pri prasičih. Pokladajte po možnosti prasičem večinoma le sirovo krmo, zeleno klajo, seno i. t. d. in prasiči bodo zdravi in manj podvrženi raznim boleznim. Če se mora veliko krompirja krmiti, ga je pač treba kuhati, a odlije naj se vsa voda in naj se poklada samo zmečkan kuhan krompir v obliki suhih žgancev.

Vprašanje 133. Imam hlev z betonastim stropom, ki pozimi tako moči, da kar kaplja od stropa. Kaj mi je storiti, da bo strop v hlevu pozimi suh? (P. K. na P.)

Odgovor: V hlevu ni zadostnega prezračevanja, zato se segreta vodena para dviga in se ob mrzlem stropu zgostuje in izpreminja v vodo. Naredite v stropu oddušnik, enega ali več, da bo mogel zrak, nasičen z vodeno paro, odhajati po lesenem obodu skoz streho. Obod bodi izpeljan enako dimniku skzi streho in naj sega vsaj 1 m visoko nad njo. Oddušnik naj bo tako narejen, da se da z zaklopnico po potrebi zapirati in da živini ne dela prepiha. Nad stropom imetje čez zimo seno ali steljo, ki preprečuje prehudo ohlajevanje stropa.

Vprašanje 134. Ali smem tuje kokoši odganjati s psom, ki ima nagobčnik? Kaj mi je storiti, če slučajno poškodujem ali pobijem tujo kokoš? Ali smem zahtevati povračilo škode, ki mi jo naredi tuje kokoši? (S. D. v Č.)

Odgovor: Opozarjamo Vas na odgovor na 122. vprašanje v tem listu. Ker smete na primeren način odganjati tuje kokoši s svojega posestva, zato jih smete prepoditi tudi s psom, a le s pogojem, da jih per ne poškoduje. Če tujo kokoš poškodujete ali ubijete, in sicer tudi na svojem posestvu, ste zavezani povrniti škodo, ravno tako pa imate tudi Vi pravico do povračila škode, ki Vam jo delajo tuje kokoši.

Vprašanje 135. Vol, ki redno dobiva klajno apno in večkrat na teden sol, je sicer videti zdrav, a ima to slabo razvado, da hlastno žre prst krtin in sveže zorane njive ter ga nič ne zadržuje, da bi ne šel prst žret, četudi je vprežen. Ali je v takih okoliščinah znak bolezní ali je le razvada, če vol tako hlastno prst žre? (I. B. v M.)

Odgovor: Prvotno je bilo volovo poželenje po prsti vsekako posledica kakega motenja v prebavilih ali pri prehranjevanju sploh, pozneje je morda postalo le razvada, oziroma navada na prsti. Bržkone pri Vašem volu žrenje prsti ni razvada, temveč neko notranje poželenje, da bi si s prstjo utežil neprijetne občutke v prebavilih, bodisi ker je v želodcu preveč kisline, ali ker vol ne dobiva primerne klaje, ki bi jo mogel žvečiti in sliniti. V takem slučaju pokladanje klajnega apna nič ne pomaga in je pokladanje soli celo škodljivo, ker sol tvori želodčno kislino. Pokladajte volu samo suho klajo, prenehajte mu dajati sol, a klajno apno mu dajajte naprej. Sicer pa žrenje prsti ni škodljivo, saj je prst v takem slučaju celo zdravilo za žival, ki jo sama išče in ki je toliko poje, kolikor narava velela.

Vprašanje 136. Kako zatrem krtice, ki mi pozimi in spomladi v vinogradih delajo veliko škodo? (F. S. na B.)

Odgovor: Krtica ali voluhar je žival glodavka iz rodbine miši, ki je silno škodljiva. Krtica se zatre z nastavljanjem pasti ali s streljanjem. Prav dobro sredstvo za lovljenje krtic so lonci, ki se v zemljo zakopljejo. Kakšni naj bodo ti lonci in kako je z njimi krtice loviti, je opisano v 4. številki „Kmetovalca“ iz l. 1906.

Vprašanje 137. Ali je mogoče psu trakuljo odpraviti, sčim se to zgodi in ali gre trakulja od psa tudi v človeka? (I. P. v G.)

Odgovor: V psu živi več vrst glist in trakulj. Slednje preidejo tudi v človeka in so mu zelo nevarne. Psom ni težko pregnati glist in trakulj, toda le z zdravili, ki jih dobite v lekarni na živinozdravnikov recept, zato Vam jih niti ne navedemo, ker se tako morate obrniti do živinozdravnika, ki Vam vrhutega da navodilo, kako je zdravila rabiti in kako je s psom ravnati.

Vprašanje 138. Krava, ki je storila, je imela v enem sesku za lešnik debelo oteklino, in iz tega seska ni teklo mleko. Pozneje sta sasek in vime vedno bolj otekala, in dasi sem oteklino mazal s konopelnim oljem in z jodovo mažo, vendar ni nič hasnilo; krava ima še vedno trd sasek in vime nad tem sescem ter iz njega ne daje nič mleka. Kaj naj storim, da preide oteklina in da pride krava zopet k mleku? (P. B. v O.)

Odgovor: Pri Vaši kravi se je bržkone naredila v zvezni tkanini seska neka oteklina, vsled česar je bil sasek zaprt, mleko ni moglo odtekat, je v vimenu zastajalo ter je povzročilo tudi oteklino vimena. Predvsem bi bili morali skrbeti, da bi se bilo mleko iz tistega dela vimena izpraznjevalo, kar bi bili dosegli z mlečno cevjo, ki se porine v sasek. Z gorkimi obkladki je bilo oteklino zdraviti, bodisi da se razdeli in se izsrka, ali pa da se segnoji. Če se oteklina v sesku segnoji, potem je sasek izbrizgovati s primerno brizgalnico in s kako antiseptično tekočino. Vse to je delo živinozdravnika, in kakor reč danes stoji, Vam sploh priporočamo poklicati živinozdravnika, ker le ta more uvesti pravilno zdravljenje na podstavi dejanskega položaja, ki ga mi ne moremo poznati, kajti bolezen je zastarela in jo je korenito zdraviti, če naj krava popolnoma ozdravi.

Vprašanje 139. Moja kobila je že čez leto dni po vratu krastava ter jo te kraste tako silno srbe, da prav težko z njo delam. Sčim naj kobilu zdravim. (F. G. v M.)

Odgovor: Ker ne vemo, od česa je kobila krastava, Vam tudi ne moremo dati sveta, vendar utegne biti naše domnevanje pravo, da ima Vaša kobila grinte, ki jih povzroča majhna živalca (pršica), ki dolbe po koži, povzroča silno srbenje in dela kraste. Konjsko grintavost tudi človek nalez. Grintavost ni težko ozdraviti, zato se le obrnite na živinozdravnika, ki ga imate tako blizu. Seveda je imeti potrpljenje, ker bolezen ne izgine, dokler ni zadnja pršica zatrta, ter imejte pred očmi, da je vso konjsko opravo in vse, sčimer je prišel konj v dotiko, skrbno osnažiti, če ne, se konj ne prebudi iznova okužuje.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnštva podružnic prosimo, naj bodo tako prijazna ter naj nam pošiljajo kratka poročila o svojem delovanju; saj bo to njim v čast, tovarišicam pa v spodbudo.

Podružnica v Št. Vidu nad Ljubljano.

8. marca je imela naša podružnica že svoj XI. kmetijski sestanek, kjer se je zbralo v prijazen razgovor lepo število zavednih kmetovalcev. Govoril je g. nadučitelj Janko Žirovnik o ravnanju z domačimi živalmi. Na več zgledih iz vsakdanjega življenja je pojasnjeval škodo, ki nastane, če se z živino grdo ravna. Hlapec, ki hodi konja v vamp ščipat

ali ščegetat, da potem rad brca, je zapravljal gospodarju 100 in še več kron. Kajti konj s tako razvado je toliko manj vreden. Torej je bila hlapčeva zabava dražja, kakor pa če bi bil hodil v gledališče. Konja-kujavca vzgoji tisti, ki mu preveč naklada, ko ga uči voziti. Krave zato breajo, ker dekile preveč vp'jejo nad njimi in jih pretepajo, namesto da bi lepo z njimi ravnale. Kolikokrat poginejo psi na verigi, ker morajo jesti iz zarjavele posode in ne dobe dobre pitne vode! itd. itd. Sploh žival rada stori svojo dolžnost, če lepo z njo ravnamo. Da, z dobrohotnostjo in s potrpežljivostjo se dajo razvade celo odpraviti. Živali so človeku vselej hvaležne, če z njimi lepo ravna. Po govoru so si pripovedovali zborovalci razne mične izkušnje o tej zadevi. Potem je zbor sklenil poslati prošnjo g. drž. poslancu Fr. Povšetu, naj se potegne kot predsednik agrarne zveze za koristi kmeta sploh in posebej še glede uvoza živine iz držav, kjer razsajajo kužne bolezni. — Sploh je bilo vse zborovanje jako prisrčno in poučno.

Kmetijske novice.

Stratifikacijski tečaj. V četrtek, dne 9. aprila t. l. ob devetih zjutraj priredi c. kr. vinarski nadzornik B. Skalic v državni osrednji trtnici v Bršlinu pri Rudolfovem praktičen tečaj v cepljenju in siljenju ali kaljenju (stratifikiranju) ameriških ključev. Žeteti je obilne udeležbe vinogradnikov in trtničarjev, da se priuče temu koristnemu in pripravnemu delu.

Dolenjski cviček v Ameriki. Da spoznajo tudi v drugih državah, s kakšnimi vini razpolaga sedaj kranjska dežela, in da se vinska kupčija z našimi vini kolikor mogoče razširi in povzdigne, je stopil deželni vinarski komisar za Kranjsko gospod Fr. Gombač z gospodom P. v Njujorku v dogovor, in temu se je posrečilo dobiti tam veliko tvrdko, ki je bila pripravljena pričeti poskušnjo tudi s kranjskimi vini. Koj po došlem naročilu je g. Gombač odposlal, kakor se je izrecno zahtevalo, en sod 330 litrov lanskega dolenjskega cvička s Trške gore nad Krškim. Vino je bilo odposlano sredi decembra čez Hamburg v Njujork, kamor je dospelo šele proti koncu januarja. Bilo je torej na potu celih 41 dni. Sedaj, ko se je to vino že popilo, je g. P. sporočil nastopno: Čeravno je bilo vino toliko časa (41 dni) na potu in odposlano v najhujšem mrazu (v tistem času so bili namreč v Njujorku veliki zameti in povsodi v severnih krajih je bilo čez 12° mraza), je dospelo sem v izbornem stanu in le prav dober poznavatelj vina je poznal, da je nekoliko trpelo vsled mraza. Ta dolenjski cviček je bil prvi, ki se je v sodih sem uvozil in ki se je v tukajšnjih restavrantih in javnih prostorih prodajal. Prodajal se je v steklenicah z etiketo „Cviček, Gombač, Krško-Gurkfeld,“ po K 2. — steklenica. Kdorkoli ga je poskusil, ga je hvalil. Kupili in pili so ga razni Slovenci ter Slovaki, Poljaki, Nemci in podkonzul Schwegel ter so ga vsi pohvalili. Tudi Amerikanci so se izrazili o njem prav pohvalno ter ga označili kot „dry,“ kar toliko pomeni, kakor suho vino, in to vsled tega, ker čuti človek po njem, če ga pije, spet suho v ustih in je spet žejen. Imeli smo prav vesele večere, odkar je prišel cviček sem. Na veselici sv. Frančiška (dristvo) in v restavrantu Maxim se ga je največ popilo. Sedaj imamo sestanke in družbinske večere, imenovane Cviček-Abende, in celo dopisnice dobivam „Mit Cviček-Gruss.“ Dotična tvrdka naroča in želi dobiti čimprej še 10 hektolitrov takega cvička, da ga najprej povsod spoznajo, in potem ga namerava uvažati v velikih množinah. — Vse bi šlo dobro, le previsoka colnina na avstrijska vina dela precejšnje težave, ker se vino znatno podraži. Zato pa se tu prodajajo le ogrska vina, ker Ogri uživajo veliko vladno podporo. — Tako rojak iz Njujorka. Dobro znamenje je za dolenjski cviček, da je dolgo pot po

železnici in po morju pri takem mrazu tako dobro prestal. Pri prihodnji pošiljlatvi se za poskušnjo odpošljejo tudi vipavska vina.

Družbene vesti.

* P. n. gg. družbene ude nujno prosimo, da ob bližajoči se pomladi vse gospodarske potrebščine, zlasti semena, pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo ne nadlegovati s povpraševanjem po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznaní svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* Gg. družbenim udom naznanjamo, da se bo odslej družba strogo držala načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju.

* Kmetijsko poučno potovanje k veliki letošnji razstavi v Prago in sploh na Češko priredi c. kr. kmetijska družba letos poleti pod vodstvom c. kr. vinarskega nadzornika B. Skalickega. Podrobnosti tega potovanja so opisane v posebnem spisu v tej številki „Kmetovalca“. — Potovanja se morejo udeležiti tudi kmetovalci iz sosednih kronovin.

* Sive plemenske bike, kupljene na račun državne podpore, bo c. kr. kmetijska družba kranjska oddajala v drugi polovici meseca aprila t. l. Opozarjamo na razglas, ki se tiče te oddaje, med uradnimi vestmi te številke.

* Deteljno seme je letos izredno drago, ker se ga je lansko leto vobče veliko premalo pridelalo. Naša družba je kupila približno toliko tega semena, kolikor ga utegnejo naši udje naročiti, vendar je mogoče, da ga zmanjka, in ker ga pozneje ne bo več mogoče po primerni ceni dobiti, zato naj ga vsak, ki ga potrebuje, brez odloga naroči.

* Deteljno seme, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od c. kr. semenskega preskušališča na Dunajn, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po 2 K 20 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 2 K kilogram. Lucerna je inozemska, in ker sedaj zanjo velja uvozna carina 8 K za 100 kg, zato je letos dražja.

* Seme krmske pese dobivajo udje pri družbi po 90 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko ter rumeno ekendorfovko.

* Glede oddaje semen objavljamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* Modro galico za škropljenje trt proti peronospori ima kmetijska družba tudi to leto v zalogi, in sicer ne smetno ameriško ali angleško blago v težkih sodih, temveč najčistejšo galico iz slavnoznane tvornice v Ustju na Češkem. Cena galici je 64 K za 100 kg v Ljubljani. Oddaja se v vrečah po 100 in po 50 kg. Podružnice, ki galico skupno naroče, jo dobe voznine prosto, dočim morajo posamezni naročniki voznino sami trpeti; zato nujno priporočamo, naj vsakdo galico naroči potom podružnice. Podružnice naj gredo tistim vinščakom, ki zaradi revščine ne morejo biti udje družbe, na roke ter naj jim dajo galico za isto ceno kakor udom. Kdor pa udnino lahko utrpi, naj galice ne dobi, če ne pristopi k družbi. Pri tej priliki družba javlja, da je naročeno modro galico družbi, oziroma podružnicam, takoj plačati. Slednje morajo izkupilo takoj poslati družbi, ker je družba modro galico kupila proti gotovemu plačilu ter mora za 20 kupljenih vagonov 120.000 K založiti. Naročila, ki jih družba ne plača takoj, so dražja, ker teko zamudne obresti. Te izgube pa družba ne more trpeti.

* Zmleto žveplo proti plesni na trtah ima družba v zalogi le v najfinjši kakovosti in je vsled tega nekoliko dražje, se ga zato $1\frac{1}{4}$ manj porabi in je jačje v svojem učinku. To „ventilirano“ žvepleno moko oddaja družba po 18 K 100 kg, in sicer v vrečah po 50 kg. Podružnice, ki skupno naroče žvepleno moko, jo dobe voznine prosto, kakor modro galico.

* Modra galica in žveplo oddajala se bodeta koncem aprila oziroma začetkom majnika.

* Fosfatna umetna gnojila so se podražila, in sicer Tomasova žlindra kakor tudi superfosfat. Tomasova žlindra je za kilogramski odstotek fosforove kisline za $1\frac{1}{2}$ h dražja. V istem razmerju se je tudi rudninski superfosfat podražil. Pri tej priliki objavljamo, da je letos Tomasovo žlindro sploh težko dobiti, ker so vse zaloge zpraznjene in tvornice oddajajo samo blago, kar ga sproti napravljajo. Na izvršitev naročil mora naša družba včasih po celi mesec čakati. Jeseni bo z oddajo Tomasove žlindre nekoliko bolje, ker je pripelje parnik v Trst več sto vagonov. Sicer je pa sedaj že prep. zno gnojiti s Tomasovo žlindro; kdor sedaj spomladi namerava gnojiti s fosforovo kislino, ta naj vsekako rajši rabi superfosfat.

* Močna krmila, in sicer lanene in sezamove tropine, bo imela družba odslej vedno v zalogi ter oddaja lanene po 19 K, sezamove pa po 18 K 100 kg z vrečami vred. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* Sadnega drevja druge vrste, in sicer hrušek in jablan, odda družba več tisoč po 30 vinar. drevo. To drevje je iz družbene stare drevesnice, je sicer lepo ter ima lepe vrhove ter je dobro okoreninjeno, vendar so debela šibkejša in ga zato družba ne more oddajati svojim udom kot drevje prve vrste. Kdor želi kaj tega drevja, naj se precej zglaš, ker vsled izkušenj zadnjih let kmetovalci kaj radi segajo po tem drevju.

* Češpljevo drevje, in sicer lepo, visokodebelno vzgojeno, z lepimi in gladkimi debli, ima družba v precejšnji množini naprodaj ter se gg. udje posebno opozarjajo na to drevje. Na razpolago so naslednje vrste: domača, bosenska in velika italijanska češplja.

* Semenski krompir bo družba oddajala, kakor običajno, spomladi, in sicer svoj pridelek od izvornih vrst oneidovec in zborovec. Cena krompirja je 7 K za 100 kg z vrečami vred. Oddaja se le v vrečah po 50 kg.

* Plemenske prasiče velike bele angleške pasme bo družba oddajala spomladi pod pegoji, ki so označeni v razglasu med uradnimi vestmi te številke.

* Umetna gnojila ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

	16 ‰	17 ‰	18 ‰
Tomasovo žlindro,	po 6 K 50 h	6 K 80 h	7 K 10 h 100 kg

z vrečo vred. Družba more poslati vselej le Tomasovo žlindro, kakršno ima takrat tvornica ravno v zalogi in jo družbi pošlje. Zato naj se pri naročitvi ne predpisuje, koliko odstotno žlindro je poslati.

Rudninski superfosfat po 8 K 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 ‰ kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 ‰ kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 33 K 100 kg z vrečo vred, v manjših množinah po 35 h za kg.

* Klajno apno oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljate na zunan se še posebej zaračuna za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h kisi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

V a b i l o.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v
Št. Vidu pri Ljubljani

priredi svoj

XII. kmetijski sestanek

cvetno nedeljo, 12. aprila popoldne ob štirih
na Trati pri Žibertu.

Predaval bo g. ravnatelj G. Pirc o kmetijskih razmerah v tujih deželah, posebno na Danskem.

K temu sestanku vabim p. n. ude c. kr. kmetijske družbe in po njih vpeljané goste.

Gospodarji, ki žele, da se jim prasiči cepijo proti rdečici, naj se ta dan zljase.

Ant. Štrukelj, podružnični načelnik.

R a z g l a s

o oddaji plemenskih prasičkov jorkširske (velike bele angleške) pasme.

Podpisani odbor bo oddajal, kakor doslej, plemenske mladice jorkširskega prasičjega plemena pod nastopnimi pogoji:

1. Prasički se oddajajo po 10 in tudi več tednov stari, in sicer kakršne starosti se dobe.

2. Cene prasičkom so za polovico nižje kakor jih plačuje družba.

3. Oddajajo se ali sami mrjaščeki ali pa svinjica z mrjaščekom vred.

4. Kdor prasiče dobi, se mora pismeno zavezati:

a) da jih obdrži za plemo, dokler bodo sposobni;

b) da naznani odboru, kadar jih neha imeti za plemo;

c) da bo pripuščal mrjasca tudi svinjam drugih gospodarjev.

Došle prošnje bo odbor reševal povrsti, kakor bodo dohajale, in sicer vselej takrat, kadar dobi takih plemenskih prasičkov, ki pa seveda niso vedno v zadostnem številu na razpolaganje.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. marca 1908.

R a z g l a s

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov s. ve pasme, kupljenih z državno podporo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kupi mececa aprila s podporo, ki jo je c. kr. kmetijsko ministrstvo dovolilo za pospeševanje govedoreje, nekaj bikov sive pasme.

Te bike bo odbor oddajal na podlagi došlih prošenj, in sicer z ozirom na potrebo čistokrvnih plemenjakov po dotičnih krajih.

Prošnje je vložiti do

15. aprila t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznani, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor;

2. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in

3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za plemo in, če ga iz ktereikoli nezadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 20 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Živinorejec, ki bo imel prejetega bika čez dve leti za plemo, in sicer najmanj štiri mesece dalje, dobo 40 K in za vsak nadaljnji mesec po 10 K nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 31. marca 1908.

V a b i l o

k občenemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Kranjski gori, ki bo v nedeljo, 5. aprila popoldne ob treh v šolskih prostorih v Kranjski gori.

S P O R E D:

1. Računi za l. 1907.

2. Poročilo o podružničnem delovanju.

3. Predavanje družbenega živinozdravnika g. A. Ribnikarja.

4. Prosti razgovori.

Josip Robič, načelnik.

V a b i l o

k občenemu zboru kmetijske podružnice v Metliki, ki bo dne 12. aprila 1908 ob dveh popoldne v metliški šoli.

S P O R E D:

1. Volitev načelnika in odbornikov.

2. Predlogi in nasveti.

Če bi ob določenem času ne bilo navzočih zadostno število udov, bo pol ure pozneje zborovanje pri vsakem številu prisotnih.

Odbor kmetijske podružnice v Metliki,

dne 15. marca 1908.

V a b i l o

k občenemu zboru kmet. podružnice v Studenem pri Postojni, ki bo dne 5. aprila ob treh popoldne v šoli.

S P O R E D:

1. Pozdrav načelnika in poročilo o podružn. delovanju.

2. Nagovor novega tajnika g. nadučitelja Fegica.

3. Volitev novega odbora.

4. Raznoterosti.

Če bi ne bilo ob določenem uri dovolj udov, se bo čez pol ure sklepalo brez ozira na število udov.

Kmetijska podružnica na Studenem,

dne 24. marca 1908.

Alojzij Kobal, načelnik.

Listnica uredništva.

P. U. v K. Drevje je napadeno po kaparju, zato velja tudi za Vas odgovor na 115. vprašanje v zadnji številki »Kmetovalca«.

A. L. na M. Iz vašega vprašanja se ne da posneti, kakšno bolezen ima vaše tele, zato vam ne moremo svetovati.

J. P. v Z. Vi niste zavezani plačati vojaško takso za brata, ki je v Ameriki; kvečjemu, če ima vaš brat pri vas vknjiženo kako terjatev ali dedščino, potem plačajte zanj takso in mu jo pri izplačilu terjatve odtegnite.